

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 23/2004 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2005

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä syyskuuta 2004 lähettänyt hallituksen esityksen valtion talousarvioksi vuodelle 2005 (HE 151/2004 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin mukaan valiokunta voi omasta aloitteestaan antaa omaa toimialaansa koskevan lausunnon valtion talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle 30 päivän kuluessa siitä, kun esitys on lähetetty valtiovarainvaliokuntaan.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Erkki Virtanen, talousjohtaja Eero Murto, ohjelmajohtaja Raimo Luoma ja hallitusneuvos Sakari Arkio, kauppa- ja teollisuusministeriö
- johtaja Kaj Suomela, Pohjanmaan TE-keskus
- talousjohtaja Aarno Järvinen, Finnvera Oyj.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- valtion tiede- ja teknologianeuvosto
- Suomen Yrittäjät
- Varsinais-Suomen TE-keskus.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Talousarvioesityksen mukaan vuonna 2005 julkista tutkimus- ja kehitysrahoitusta lisätään hallitusohjelman yhteydessä sovitun kehitystrendin mukaisesti. Suomen elinkeinoelämän uudistamiseksi ja vahvistamiseksi rahoitusta suunnataan erityisesti uuden tietämyksen ja osaamisen luomiseen sekä innovatiivisten liiketoimintamahdollisuuksien avaamiseen. Vuoden 2005 aikana aloitetaan kasvuyrityksiä koskevan elinkeinopolitiikan arvioinnin hyödyntäminen.

Valtioneuvosto on asettanut ministeriön tavoitteeksi mm. edistää talouskasvua ja työl-

lisyyttä, monipuolistaa tuotantorakennetta, tukea vakaata aluekehitystä ja turvata Suomen taloudellinen kilpailukyky. Yhtenä osatekijänä edellä mainitun toteuttamiseksi on yrittäjyyden politiikkaohjelma, jonka avulla tulee luoda toimintaympäristö, joka edistää yritysten kasvua ja kansainvälistymistä sekä yritysten perustamista ja sukupolvenvaihdoksia. Talousvaliokunta pitää asetettuja tavoitteita hyvinä, mutta epäilee, kykeneekö talousarvioesitys täysin vastaamaan näihin Suomen tulevan kehityksen kannalta elintärkeisiin haasteisiin. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota kahteen osa-alueeseen eli teknologia- ja innovaatiopolitiikkaan (32.20) sekä yrityspolitiikkaan (32.30), jotka ovat monilta osin

sidoksissa toisiinsa ja joilla valiokunta katsoo olevan erityistä merkitystä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Teknologia- ja innovaatiopolitiikka

Esityksen mukaan teknologiarahoitusta lisätään hallitusohjelman mukaisesti ja sitä suunnataan entistä tehokkaammin Suomen elinkeinoelämän uudistumiselle ja vahvistumiselle keskeisiin uutta tietämystä ja osaamista luoviin sekä innovatiivisia liiketoimintamahdollisuuksia avaaviin riskipitoisiin kohteisiin.

Valiokunta katsoo, että teknologia- ja innovaatiopolitiikka ovat keskeisessä asemassa Suomen kilpailukyyn ja taloudellisen kehityksen kannalta. Vuoden 2005 talousarvioesityksessä teknologiarahoituksen suunta on oikea, mutta erittäin maltillinen. Siinä ei ole uusia selkeitä painotuksia, joita valiokunnan näkemyksen mukaan Suomen nykyisessä tilanteessa tarvittaisiin, jotta pystyisimme mm. paremmin markkinoimaan ja tuotteistamaan innovaatioita sekä kehittämään palvelusektoria. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan parhaillaan valmisteilla olevassa valtioneuvoston kanslian selvityksessä "Suomi maailmantaloudessa" tullaan esittämään joukko strategisia valintoja, jotka liittyvät muun muassa teknologia- ja innovaatiopolitiikkaan. Tämän suuntaisia ehdotuksia työryhmä antoi jo väliraportissaan 22.6.2004. Valiokunta pitää tätä erittäin tärkeänä ja edellyttää, että sillä on mahdollisuus ottaa kantaa tuleviin esityksiin heti niiden valmistuttua.

Samoin valiokunta kiinnittää huomiota yritysten mahdollisuuteen hyödyntää saatavilla olevaa teknologiarahoitusta. Saamaansa asiantuntijaselvitykseen viitaten valiokunta pitää ilmeisenä, että pk-yritykset tarvitsevat nykyistä tarjontaa enemmän TE-keskusten apua kyetäkseen selviytymään erilaisista muun muassa TE-KES-rahoituksen saamiseen liittyvistä muodollisuuksista sekä kehittääkseen innovaatioitaan rahoitusehdot täyttäviksi. Tähän yritysten aktiivointiin osoitetut varat ovat ilmeisen riittämättömät, ja epäkohtaan tulee puuttua.

Yrityspolitiikka

Talousarvioesityksessä todetaan, että talouden ja työllisyyden kasvu on merkittävästi sidoksissa kilpailukykyiseen yritystoimintaan ja sen aikaansaaman tuotannon ja tuottavuuden kasvuun. Erityistoimia suunnataan yrityksiin, joilla on halua ja edellytyksiä soveltaa uutta teknologiaa, kasvaa ja kehittyä sekä tarjota uusia työpaikkoja.

Yrittäjyyden politiikkaohjelma on avainasemassa yrityspolitiikan kehittämisessä. Ohjelma sisältää useita suuria ja pieniä hankkeita, joista monet on saatu jo päätökseen. Vaikka uudistusten todelliset vaikutukset saadaan selville vasta pidemmän ajan kuluttua, valiokunta katsoo, että alustava analyysi saaduista tuloksista olisi tarpeen. Erityisesti valiokunta odottaa tuloksia talousarvioesityksessä ja viimeaikaisissa selvityksissä esille nostettujen nk. kasvuyritysten toimintaolosuhteiden kehittämisestä ja kehityksestä.

Jotta luotaisiin edellytykset yritystoiminnan kasvulle, tulee teknologiapainotteisen rahoituksen lisäksi huolehtia riittävästä investointi- ja kehityshankkeiden resursoinnista. Ilman yrittämisen edellytyksiä ei synny innovaatioita. Valiokunnan saaman asiantuntijaselvityksen mukaan ensi vuonna ollaan tilanteessa, jossa kehittämistavoitteita on nostettu, mutta määrärahat ovat pysyneet ennallaan. Tämä ei ole kestävä tilanne.

Kansainvälistyminen on suomalaisten yritysten kasvun ja pidempiaikaisen menestymisen edellytys. Tämä puolestaan edellyttää riskirahoitusta, jonka osalta pääomamarkkinamme ovat suhteellisen huonosti kehittyneet. Kotimainen teollisuutemme joutuukin pitkälti turvautumaan Finnvera Oyj:n tarjontaan. Tämä asettaa erityisiä velvoitteita muun muassa laina- ja takusrahoituksen myöntämismenettelyjen osalta. Niiden tulee olla tehokkaita ja nopeat, jotta kyetään vastaamaan nopeutuneen kansainvälisen kaupan asettamiin haasteisiin ja edelleen joustavasti tarkistamaan valtuuksia kysyntää vastaaviksi. Saamaansa asiantuntijaselvitykseen viitaten valiokunta pitää hyvinä Finnvera 2004 -työryhmän edellä olevaan liittyviä esityksiä. Valio-

kunta on kuitenkin huolestunut niiden toteutamis aikataulusta, joka pääosiltaan painottuu vuoteen 2007. Valiokunta katsookin, että uusien toiminnan tehostamiskeinojen etsintää tulee aktiivisesti jatkaa.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta esittää

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 14 päivänä lokakuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Jari Leppä /kesk
jäs. Arto Bryggare /sd
Sari Essayah /kd
Klaus Hellberg /sd
Esko Kiviranta /kesk
Martti Korhonen /vas
Miapetra Kumpula /sd

Seppo Lahtela /kesk
Klaus Pentti /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Martin Saarikangas /kok
Sari Sarkomaa /kok
Oras Tynkkynen /vihr
vjäs. Roger Jansson /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.